

IX LIMITY OCHRANY SLABŠEJ STRANY V KONTEXTE AKTUÁLNEJ JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EÚ¹

Úvod

Pravidlá upravujúce právomoc súdov v občianskych a obchodných sporoch sú zjednotené na úrovni Európskej únie v súčasnom nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach² (ďalej len „nariadenie Brusel Ia“). Pokiaľ ide o jednotlivé druhy právomocí, citované nariadenie Brusel Ia stanovuje pravidlá výlučnej právomoci (čl. 24 nariadenia Brusel Ia), explicitnej a implicitnej voľby právomoci (čl. 25 a 26 nariadenia Brusel Ia), obligatórnej právomoci (čl. 10 až 23 nariadenia Brusel Ia), všeobecnej právomoci (čl. 4 až 6 nariadenia Brusel Ia), alternatívnej a osobitnej právomoci (čl. 7 až 9 nariadenia Brusel Ia).

Na účely analyzovanej judikatúry je relevantnou najmä tzv. obligatórna právomoc upravená v čl. 10 až 23 nariadenia Brusel Ia. Cieľom zavedenia citovaného druhu právomoci je ochrana slabšieho účastníka v konaní, pričom in concreto pôjde o oblasti poistenia, spotrebiteľských zmlúv a pracovno-právnych vzťahov.³ Na základe znenia príslušných ustanovení nariadenia Brusel Ia regulujúcich obligatórnu právomoc je možné identifikovať určité spoločné prvky týchto ochranných pravidiel. Ustanovenia upravujúce obligatórnu právomoc teda majú prednosť pred všeobecným pravidlom pre

¹ Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-14-0852.

² Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1.

³ Slabšia strana zmluvy je chránená i v oblasti určenia rozhodného práva. Pozri bližšie Júdová, E.: Obmedzenie voľby práva v zmluvách so slabšou stranou, spôsob prekonania diskriminácie slabšej strany?. In: Jurčová, M., Olšovská, A., Štefanko, J. (eds): Diskriminácia v zmluvnom práve. Trnava: Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2015, s. 227-236.

určenie právomoci podľa bydliska alebo sídla pasívne legitimovaného subjektu. Pravidlá ustanovené v časti nariadenia Brusel Ia viažucej sa k obligatórnej právomoci sa líšia v závislosti od toho, či podáva žalobu silnejšia alebo slabšia strana (teda spotrebiteľ, poistenec alebo zamestnanec).

Vo vzťahu k situácii, keď je aktívne legitimovaným subjektom slabšia strana, je potrebné zdôrazniť, že táto môže spravidla žalovať v mieste svojho bydliska, resp. disponuje možnosťou výberu, na rozdiel od silnejšej strany, ktorá je povinná žalovať slabšiu stranu výlučne v mieste jej bydliska. Vo vzťahu k aplikácii predmetných ustanovení je taktiež potrebné ozrejmiť, že tieto je možné uplatniť aj v prípade, že silnejšia strana nemá bydlisko, pobočku, zastúpenie alebo inú organizačnú zložku v členskom štáte EÚ.

Nedodržanie pravidiel týkajúcich sa právomoci v poistných veciach a pri spotrebiteľských zmluvách je dôvodom pre neuznanie rozsudku, čo len podčiarkuje relevanciu tohto typu právomoci a taktiež relevanciu potreby jej korektného určenia. Nad rámec možno na účely ozrejmenia vzťahu obligatórnej právomoci k iným typom právomocí v zmysle nariadenia Brusel Ia uviesť, že v prípade, ak existuje obligatórna právomoc, dohoda o voľbe právomoci (tzv. prorogácia) je možná v zásade až po vzniku sporu. Pokiaľ ide o podriadenie sa právomoci resp. implicitnú právomoc, ani táto nie je vylúčená existenciou obligatórnej právomoci. V ostatných prípadoch je však potrebné aplikovať výlučne obligatórnu právomoc.

S ohľadom na vyššie uvedené v príspevku priblížime vybrané aktuálne rozhodnutia Súdneho dvora, z ktorých je možné badať snahu Súdneho dvora o určenie limitov v oblasti ochrany slabšej strany najmä s poukazom na potrebu reštriktívneho výkladu určitých pojmov a s tým spojenej takpovediac striktnej aplikácie ustanovení viažucich sa k možnosti využitia osobitnej právomoci príslušného súdu.

IX.1 Rozsudok Schrems

V rozsudku Schrems⁴ sa Súdny dvor zaoberal prejudiciálnymi otázkami podanými zo strany rakúskeho vnútroštátneho súdu, ktorých predmetom bol

⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 25. januára 2018, C-498/16, ECLI:EU:C:2018:37.

výklad čl. 15 a čl. 16 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach⁵ (ďalej len „nariadenie Brusel I“). Uvedené články 15 a 16 nariadenia Brusel I obsahovali ustanovenia upravujúce právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv.

Od roku 2008 bol pán Schrems používateľom sociálnej siete Facebook, pričom túto využíval výlučne na súkromné účely pod pseudonymom. V roku 2010 používal pán Schrems jeden facebookový účet výlučne na svoje súkromné účely, ako je výmena fotografií, chatovanie a zdieľanie príspevkov s priateľmi. Okrem uvedeného však neskôr od roku 2011 používal pán Schrems Facebook aj prostredníctvom ním registrovanej a skoncipovanej facebookovej stránky, prostredníctvom ktorej informoval používateľov o svojom postupe proti spoločnosti Facebook Ireland, o svojich prednáškach, účastiach na panelových diskusiách a svojich vystúpeniach v médiách, ako aj o vyhlasovaní verejných zbierok a propagácii svojich kníh. Pán Schrems v roku 2011 podal proti spoločnosti Facebook Ireland 23 sťažností na írsku komisiu na ochranu osobných údajov.

V tejto súvislosti vo vzťahu k jeho činnosti zameranej proti údajným porušeniam ochrany údajov vydal pán Schrems knihy, pričom súčasne prednášal a to čiastočne aj za odplatu, najmä u komerčných usporiadateľov, ďalej registroval množstvo internetových stránok, akými sú blogy, online petície, crowdfundingové stránky zamerané na právne kroky proti spoločnosti Facebook Ireland. Okrem uvedeného pán Schrems založil združenie na účely uplatňovania základného práva na ochranu údajov, pričom súčasne si nechal postúpiť nároky od 25 000 ľudí z celého sveta, aby ich ďalej uplatnil pred vnútroštátnym súdom. Predmetné združenie bolo neziskovou organizáciou, ktorej cieľom bolo aktívne uplatňovanie základného práva na ochranu údajov, ďalej výkon potrebných sprievodných informačných a mediálnych činností, ako aj politická agitácia. Cieľom združenia bola finančná podpora pilotných prípadov vedených vo verejnom záujme proti spoločnostiam, ktoré potenciálne ohrozovali základné právo na ochranu údajov. Okrem toho sa prostredníctvom združenia mali financovať aj nevyhnutné náklady spojené s jeho činnosťou, v dôsledku čoho sa mali zbierať, spravovať a vyplácať finančné príspevky.

⁵ Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42.

V nadväznosti na uvedené pán Schrems podal na rakúsky vnútroštátny súd rozsiahle žaloby, týkajúce sa najmä určenia postavenia Facebook Ireland, spracovania údajov pána Schremsa touto spoločnosťou a ďalej týkajúce sa náhrady škody a bezdôvodného obohatenia. V tejto súvislosti pán Schrems tvrdil, že v danom prípade uplatňuje jednak svoje vlastné nároky, ako aj nároky siedmich ďalších zmluvných partnerov Facebook Ireland, ktorí majú tiež postavenie spotrebiteľa s bydliskom v Rakúsku, Nemecku a Indii, pričom tieto ich nároky boli pánovi Schremsovi postúpené na účely jeho žaloby proti spoločnosti Facebook Ireland na rakúskom vnútroštátnom súde. Uvedený súd má podľa pána Schremsa medzinárodnú právomoc z titulu postavenia ako súd vo veciach spotrebiteľských zmlúv v zmysle čl. 16 ods. 1 nariadenia Brusel I, čo spoločnosť Facebook Ireland namietala.

Vnútroštátny súd zamietol žalobu pána Schremsa, pričom uvedené odôvodnil tým, že pokiaľ pán Schrems používa Facebook aj na účely svojho podnikania alebo povolania, nemôže sa odvolávať na právomoc súdu vo veciach spotrebiteľských zmlúv, pričom vo vzťahu k postúpeným nárokom tento súd uvádza, že súdna právomoc vzťahujúca sa osobne na postupcu neprechádza na postupníka. Odvolací súd čiastočne zmenil uznesenie prvostupňového súdu v časti, v ktorej vyhovel žalobným návrhom, ktoré sa týkali zmluvy osobne uzavretej medzi pánom Schremsom a Facebook Ireland, pričom však zamietol žalobu vo zvyšku, týkajúcom sa postúpených nárokov s odôvodnením, že právomoc súdu vo veciach spotrebiteľských zmlúv bola vyhradená pánovi Schremsovi, ktorý uplatňoval svoje vlastné nároky. V nadväznosti na uvedené sa pán Schrems nemohol úspešne odvolávať na druhú časť článku 16 ods. 1 nariadenia Brusel I vo vzťahu k uplatneniu postúpených nárokov. Obaja účastníci konania podali proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok na najvyšší súd, pričom tento uviedol, že ak bol pán Schrems označený ako „spotrebiteľ“, konanie muselo byť začaté vo Viedni, pričom uvedené rovnako platí aj pre konania vo veci nárokov spotrebiteľov s bydliskom vo Viedni, čo by nepredstavovalo pre Facebook Ireland ďalšiu podstatnú záťaž. Tento súd však uvádza, že nemožno s dostatočnou istotou zodpovedať otázku, do akej miery sa môže spotrebiteľ, ktorý si nechá postúpiť nároky iných spotrebiteľov na účely ich spoločného uplatnenia, odvolávať na právomoc súdu vo veciach spotrebiteľských zmlúv.

V nadväznosti na uvedené sa tak vnútroštátny súd rozhodol predložiť prejudiciálne otázky týkajúce čl. 15 nariadenia Brusel I in concreto či sa má tento vykladať tak, že spotrebiteľ stráca toto postavenie „*ak po dlhšom*

používaní súkromného facebookového účtu v súvislosti s uplatnením svojich nárokov vydáva knihy, čiastočne má aj platené prednášky, prevádzkuje internetové stránky, zbiera finančné príspevky na uplatnenie nárokov a nechá si postúpiť nároky viacerých spotrebiteľov za záruku, že po odpočítaní trov konania im bude poskytnutý eventuálny úspech z konania“⁶ a čl. 16 nariadenia Brusel I in concreto či sa má tento vykladať tak, že „spotrebiteľ v jednom členskom štáte môže popri vlastných nárokoch vyplývajúcich zo spotrebiteľskej zmluvy uplatniť na súde podľa miesta svojho bydliska zároveň aj podobné nároky iných spotrebiteľov s bydliskom v tom istom členskom štáte/v inom členskom štáte alebo/v treťom štáte, ak mu boli tieto nároky postúpené zo spotrebiteľských zmlúv uzavretých s tým istým žalovaným, v tej istej právnej súvislosti a ak postúpenie nespadá do výkonu podnikania alebo povolania žalobcu, ale slúži spoločnému uplatneniu nárokov“.⁷

Súdny dvor úvodom zdôraznil, že založenie právomoci súdu podľa bydliska žalovaného predstavuje všeobecné pravidlo, pričom len výnimočne môže dôjsť k inej situácii a to k takej, kedy môže mať alebo má mať právomoc súd v inom mieste než v mieste bydliska žalovaného, pričom k takejto výnimočnej situácii môže dôjsť len v taxatívne vymedzených prípadoch. S ohľadom na uvedené je tak potrebné na tieto účely aplikovať reštriktívny výklad a teda nemožno pristúpiť k výkladu, ktorý by mal za následok, že by sa pravidlá, ktoré je potrebné spĺňať na účely možnosti aplikácie takýchto výnimiek mali vykladať spôsobom, ktorý by presahoval rámec prípadov výslovne stanovených dotknutým nariadením, t. j. v tomto prípade nariadením Brusel I.⁸

Ďalej v rámci odôvodnenia Súdny dvor upozornil na skutočnosť, že za predpokladu, že pojmy používané v rámci nariadenia Brusel I najmä s prihliadnutím na pojmy, ktoré sú obsahom čl. 15 ods. 1 nariadenia Brusel I, sa majú vykladať autonómnym spôsobom, a to za použitia systematického a teleologického výkladu nariadenia Brusel I, aby sa dosiahla jeho jednotná aplikácia vo všetkých členských štátoch EÚ vo vzťahu k zabezpečeniu dodržania cieľov sledovaných normotvorcom EÚ v oblasti spotrebiteľských zmlúv, ako aj vnútorný súlad práva EÚ, je potrebné zohľadniť pojem

⁶ Rozsudok Schrems, bod 24.

⁷ Rozsudok Schrems, bod 24.

⁸ Pozri rozsudok Schrems, bod 27.

„spotrebiteľ“ obsiahnutý aj v iných právnych predpisoch práva EÚ. V nadväznosti na uvedené tak Súdny dvor spresnil, že pojem „spotrebiteľ“ treba v zmysle dotknutých čl. 15 a 16 nariadenia Brusel I vykladať reštriktívnym spôsobom, a to s poukazom na postavenie takejto osoby, ktorým táto disponuje v konkrétnej zmluve a to aj s ohľadom na povahu a cieľ takej zmluvy. Nemožno teda vykladať tento pojem na základe subjektívnej situácie takej osoby, pričom treba pripomenúť, že jedna a tá istá osoba sa môže na jednej strane v rámci niektorých plnení považovať za spotrebiteľa a na druhej strane v rámci niektorých iných plnení za hospodársky subjekt. Na základe uvedeného teda Súdny dvor konštatoval, že pod osobitný režim zavedený nariadením Brusel I v oblasti ochrany spotrebiteľa ako slabšieho účastníka zmluvy možno subsumovať len zmluvy uzavreté mimo a nezávisle od akéhokoľvek podnikania alebo povolania, pričom tieto zmluvy majú jediný cieľ, ktorým je uspokojiť vlastnú súkromnú spotrebu jednotlivca, a teda takáto ochrana nie je odôvodnená v prípade zmluvy, ktorej účelom je výkon podnikania alebo povolania.⁹

S ohľadom na vyššie uvedené sa tak osobitné pravidlá právomoci podľa čl. 15 až 17 nariadenia Brusel I uplatnia, iba v prípade ak je účelom zmluvy uzavretej medzi príslušnými zmluvnými stranami použitie tovaru alebo služby a to inak než na podnikateľskú činnosť či výkon povolania. V nadväznosti na uvedené Súdny dvor upresňuje, že za určitých okolností je možné dovoľávať sa ustanovení čl. 15 až 17 nariadenia Brusel I aj pokiaľ by osoba uzavrela zmluvu na účely súvisiace s jej podnikaním alebo povolaním iba v časti, pričom v ostatku by zmluva s podnikaním alebo výkonom povolania nesúvisela avšak to len v prípade, ak by spojenie medzi touto zmluvou a výkonom podnikania alebo povolania dotknutej osoby bolo tak slabé, že by bolo okrajové, čo znamená, že by malo v rámci plnenia, na ktoré bola daná zmluva uzavretá z celkového pohľadu iba zanedbateľnú úlohu.¹⁰

Vo vzťahu ku konkrétnym skutkovým okolnostiam daného prípadu Súdny dvor pripomína, že prináleží zistiť vnútroštátnemu súdu, či pán Schrems a Facebook Ireland sú skutočne viazaní jednou alebo viacerými zmluvami, ktoré sledujú rozličné účely, avšak s ohľadom na vyššie uvedené treba pripomenúť, že ani prípadné prepojenie na základe zmluvy medzi facebookovým

⁹ Pozri rozsudok Schrems, body 28 až 30.

¹⁰ Pozri rozsudok Schrems, body 31 a 32.

účtom a facebookovou stránkou nebráni posúdeniu postavenia pána Schremsa ako spotrebiteľa s ohľadom na zásady pripomenuté vyššie, najmä na potrebu reštriktívneho výkladu. V tomto konkrétnom prípade treba taktiež prihliadnuť na skutočnosť, že pokiaľ ide o virtuálne sociálne siete, ktoré sú určené na dlhodobé používanie, treba vziať do úvahy aj neskorší vývoj využitia týchto služieb. Uvedené však znamená, že dotknutá osoba, ktorá využíva takéto služby sa môže dovolávať postavenia spotrebiteľa, len ak používanie týchto služieb najmä na súkromné účely, na ktoré pôvodne uzavrel zmluvu, nenadobudlo následne povahu v podstate výkonu podnikania alebo povolania.¹¹

Pojem „spotrebiteľ“ je definovaný ako protiklad pojmu „hospodársky subjekt“, a teda nezávisí od vedomostí a informácií, ktoré má táto osoba skutočne k dispozícii. Vo vzťahu k odborným znalostiam, ktoré takáto osoba môže nadobudnúť v oblasti, do ktorej patria dané služby a jej angažovanosti na účely zastupovania práv a záujmov používateľov týchto služieb, tieto nemôžu takejto osobe upierať postavenie „spotrebiteľa“ v zmysle čl. 15 nariadenia Brusel I. Pokiaľ by bol aplikovaný výklad pojmu „spotrebiteľ“, ktorý by uvedené vylučoval, malo by to za následok bránenie účinnej ochrane práv, ktorou spotrebiteľia disponujú voči svojim zmluvným partnerom. S ohľadom na uvedené treba teda čl. 15 nariadenia Brusel I vykladať v tom zmysle, že používateľ súkromného facebookového účtu nestráca postavenie „spotrebiteľa“ v zmysle citovaného článku z dôvodu, že vydáva knihy, prednáša, prevádzkuje internetové stránky, zbiera finančné príspevky a nechá si postúpiť nároky viacerých spotrebiteľov na účely ich uplatnenia na súde.¹²

Vo vzťahu k pravidlám právomoci uvedeným v oddiele 4 kapitoly II nariadenia Brusel I, teda pravidlám aplikovateľným vo veciach spotrebiteľských zmlúv, tieto predstavujú výnimku tak zo všeobecného pravidla právomoci, založenej podľa členského štátu, na území ktorého má sídlo alebo bydlisko žalovaný, ako aj z pravidla osobitnej právomoci v zmluvných veciach, tak ako ustanovuje čl. 5 bod 1 nariadenia Brusel I, v zmysle ktorého má právomoc súd podľa miesta zmluvného plnenia. Tieto pravidlá sa teda s ohľadom na ich výnimočný charakter musia vykladať reštriktívne. Súdny dvor v tejto súvislosti pripomína, že nakoľko osobitný postup ustanovený čl. 15 a nasl. nariadenia Brusel I má za

¹¹ Pozri rozsudok Schrems, body 36 až 38.

¹² Pozri rozsudok Schrems, body 39 až 41.

cieľ ochranu spotrebiteľa ako ekonomicky slabšieho a právne menej skúseného účastníka zmluvy, než je jeho zmluvná protistrana, spotrebiteľ je chránený výslovne iba vtedy, ak je v konaní osobne žalobcom alebo žalovaným. Z uvedeného dôvodu, preto osoba v postavení žalobcu, ktorá však sama nie je zmluvnou stranou dotknutej spotrebiteľskej zmluvy, nemôže mať nárok na právomoc súdu vo veciach spotrebiteľských zmlúv, pričom uvedený výklad sa musí uplatniť aj vo vzťahu k spotrebiteľovi, ktorému boli postúpené nároky od iných spotrebiteľov.¹³

Pravidlá právomoci aplikovateľné pre oblasť spotrebiteľských zmlúv v zmysle čl. 16 ods. 1 nariadenia Brusel I sa teda uplatnia len na žalobu podanú spotrebiteľom proti druhému účastníkovi zmluvy, čo nevyhnutne predpokladá uzavretie zmluvy medzi spotrebiteľom a predmetným obchodníkom. Postúpenie pohľadávok nemá teda samé osebe vplyv na určenie právomoci, avšak právomoc iných, ako výslovne stanovených súdov, nemôže byť založená sústredením viacerých nárokov u jedného žalobcu.

Ustanovenia nariadenia Brusel I týkajúce sa osobitnej právomoci je preto vykladať v tom zmysle, že túto právomoc nie je možné aplikovať na takú žalobu spotrebiteľa, v ktorej tento uplatňuje popri svojich vlastných nárokoch aj podobné nároky postúpené inými spotrebiteľmi, a to bez ohľadu na ich bydlisko.

IX.2 Rozsudok Hofsoe

V rozsudku Hofsoe¹⁴ sa Súdny dvor zaoberal prejudiciálnou otázkou podanou zo strany rakúskeho vnútroštátneho súdu, ktorej predmetom bol výklad čl. 11 ods. 1 písm. b) a čl. 13 ods. 2 nariadenia Brusel Ia.

V Nemecku došlo k dopravnej nehode, ktorú spôsobila nemecká štátna príslušníčka, ktorá mala uzatvorené poistenie zodpovednosti za škodu so spoločnosťou LVM, pričom pri tejto dopravnej nehode bolo poškodené motorové vozidlo fyzickej osoby s bydliskom v Poľsku. V nadväznosti na túto nehodu majiteľ poškodeného motorového vozidla uzatvoril zmluvu o prenájme náhradného vozidla na dobu neurčitú, pričom výška nájomného predstavovala

¹³ Pozri rozsudok Schrems, body 43 a 44.

¹⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 31. januára 2018, C-106/17, ECLI:EU:C:2018:50.

približne 47,50 eura na deň a s ohľadom na celkovú dobu trvania prenájmu celkové náklady na prenájom dosiahli sumu vo výške približne 3 465 eur. Odškodnenie priznané spoločnosťou LVM bolo však len do výšky približne 665 eur. Na účely získania rozdielu medzi priznanou sumou odškodnenia a celkovými dosiahnutými nákladmi uzatvoril majiteľ poškodeného vozidla zmluvu o postúpení pohľadávky, ktorou svoj nárok na náhradu škody postúpil pánovi Hofsoemu, ktorý vykonáva svoju podnikateľskú činnosť v Poľsku. Pán Hofsoe v rámci tejto svojej činnosti na základe zmluvného postúpenia pohľadávky uplatňoval voči poisťiteľom nárok na náhradu škody, ktorý by inak prislúchal poškodenému.

Na základe vyššie uvedenej zmluvy o postúpení pohľadávky tak pán Hofsoe podal žalobu na okresný súd v Poľsku, pričom touto sa domáhal v prvom rade toho, aby súd žalovanej spoločnosti LVM uložil z titulu náhrady škody povinnosť zaplatiť sumu vo výške približne 2 800 eur, ktorá zodpovedá zvyšnej sume zaplatenej za prenájom náhradného vozidla. Právomoc súdu pán Hofsoe určil na základe bydliska poškodeného, čo samozrejme spoločnosť LVM spochybnila s odôvodnením, že pojem „poškodený“ v zmysle čl. 11 ods. 2 nariadenia Brusel I sa má vykladať doslovne, teda tak, že pán Hofsoe ju ako postupník pohľadávky poškodeného nemôže žalovať na poľskom súde. Okresný súd v Poľsku však svoju právomoc uznal, v nadväznosti na čo spoločnosť LVM podala odvolanie, pričom tvrdila, že pán Hofsoe podľa nej nie je poškodeným v pravom zmysle slova, ale osobou, ktorá sa v rámci svojej podnikateľskej činnosti zaoberá uplatňovaním nárokov na náhradu škody voči poisťiteľom.

Vnútroštátny súd sa v nadväznosti na vyššie uvedené domnieval, že pôsobnosť *ratione personae* založenia právomoci súdu podľa čl. 11 ods. 1 písm. b) nariadenia Brusel Ia v prejednávanej veci závisí od výkladu pojmu „poškodený“ v zmysle čl. 13 ods. 2 nariadenia Brusel Ia, keďže právomoc vnútroštátneho súdu by vznikla len za predpokladu, že pojem „poškodený“ zahŕňa osobu vykonávajúcu podnikateľskú činnosť v oblasti poistenia, postupníka pohľadávky na náhradu škody, ktorá pôvodne patrila priamo poškodenému voči poisťiteľovi motorového vozidla, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda. V tejto súvislosti treba poukázať aj na vnútroštátne ustanovenia, v zmysle ktorých s pohľadávkou prechádzajú na nadobúdateľa všetky súvisiace práva. Javí sa teda ako otázne, či za týchto podmienok by postúpenie pohľadávky nemalo zahŕňať aj postúpenie možnosti podať žalobu na súd podľa *forum actoris*. Takýto výklad by podľa vnútroštátneho súdu prispieval

k splneniu cieľa ochrany slabšieho účastníka, ktorý je základom osobitných noriem právomoci uplatniteľných v oblasti poistenia.

V nadväznosti na uvedené sa tak vnútroštátny súd rozhodol predložiť prejudiciálnu otázku týkajúcu sa odkazu na čl. 11 ods. 1 písm. b) nariadenia Brusel Ia obsiahnutého v čl. 13 ods. 2 nariadenia Brusel I *in concreto* či sa má tento vykladať tak, že „... fyzická osoba, ktorej podnikateľská činnosť okrem iného spočíva v uplatňovaní nárokov na náhradu škody voči poisťiteľom na základe zmluvy o postúpení pohľadávky od priamo poškodeného, môže uplatniť túto pohľadávku podaním žaloby voči poisťiteľovi zodpovednosti za škodu osoby zodpovednej za dopravnú nehodu so sídlom v inom členskom štáte ako v členskom štáte bydliska poškodeného, na súde členského štátu bydliska poškodeného?“¹⁵

Podľa Súdneho dvora je účelom vnútorného odkazu obsiahnutého v čl. 13 ods. 2 nariadenia Brusel Ia pridať do zoznamu aktívne legitimovaných subjektov uvedeného v čl. 11 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia osoby, ktorým vznikla ujma, a to takým spôsobom aby bol okruh takýchto osôb obmedzený len na osoby, ktorým vznikla ujma priamo. Okruh týchto osôb je teda potrebné rozšíriť o dedičov poisteného, ako aj o zamestnávateľa, ktorý ďalej vyplácal mzdu svojmu zamestnancovi počas jeho práceneschopnosti spôsobenej zraneniami, ktoré utrpel pri dopravnej nehode. Cieľom ustanovení oddielu 3 kapitoly II nariadenia Brusel Ia regulujúcich právomoc vo veciach poistenia je chrániť slabšieho účastníka prostredníctvom pravidiel právomoci, ktoré sú spôsobilé chrániť jeho záujmy lepšie v porovnaní so všeobecnými normami právomoci, pričom taktiež postupník práv priamo poškodenej osoby, ktorú možno považovať za slabšieho účastníka, by mal mať možnosť využiť osobitné normy súdnej právomoci v zmysle čl. 11 ods. 1 písm. b) v spojení s čl. 13 ods. 2 nariadenia Brusel Ia.¹⁶

V tejto súvislosti však Súdny dvor konštatoval, že s ohľadom na výnimočný charakter osobitnej právomoci, ktorá predstavuje výnimku zo zásady právomoci súdu v mieste bydliska žalovaného, treba v takýchto prípadoch uplatňovať reštriktívny výklad. Ochranu poskytovanú čl. 13 ods. 2 nariadenia Brusel Ia

¹⁵ Rozsudok Hofsoe, bod 32.

¹⁶ Pozri rozsudok Hofsoe, body 37 až 39.

vzhľadom na čl. 11 ods. 1 písm. b) nariadenia Brusel Ia nemožno teda rozšíriť na osoby, voči ktorým nie je táto ochrana zdôvodnená. Dôvod pre osobitnú ochranu neexistuje medzi podnikateľskými subjektmi v odvetví poisťovníctva, keďže vo vzťahu k týmto nemožno predpokladať, že niektorý z nich sa nachádza v slabšom postavení vo vzťahu k druhému. S prihliadnutím na skutkové okolnosti daného prípadu teda pánovi Hofsoe, ktorý podnikal v oblasti uplatňovania nároku z pohľadávok na poistné plnenie ako postupník, nemožno priznať nárok na osobitnú ochranu, ktorou je *forum actoris*.¹⁷

Za daných skutkových okolností je zrejmé, že prejednávania vec sa týka vzťahov medzi podnikateľskými subjektmi a nemá žiaden vplyv na procesné postavenie účastníka, ktorý je považovaný za slabšieho. Okolnosť vzťahujúca sa na rozsah činnosti pána Hofsoa, t. j. skutočnosť, že túto vykonáva len v malom rozsahu neodôvodňuje postavenie pána Hofsoa ako „slabšieho účastníka“, v dôsledku čoho by mohol spadať pod pojem „poškodený“ v zmysle čl. 13 ods. 2 nariadenia Brusel Ia. Malo by to totiž za následok ohrozenie právnej istoty a bolo by v rozpore s cieľom nariadenia Brusel Ia, ktorým je zabezpečenie jednoduchej predvídateľnosti noriem súdnej právomoci. S ohľadom na uvedené je preto potrebné uplatniť taký výklad čl. 13 ods. 2 nariadenia Brusel Ia v spojení s čl. 11 ods. 1 písm. b) nariadenia Brusel Ia, v zmysle ktorého sa na tieto ustanovenia nemôže odvolávať fyzická osoba, ktorej podnikateľská činnosť spočíva najmä v uplatňovaní nárokov na náhradu škody voči poisťiteľom a ktorá na základe zmluvy o postúpení pohľadávky uzavretej s účastníkom dopravnej nehody uplatňuje túto pohľadávku podaním žaloby na určenie zodpovednosti za škodu voči poisťiteľovi osoby zodpovednej za dopravnú nehodu so sídlom v inom členskom štáte ako v členskom štáte bydliska poškodeného, na súde členského štátu bydliska poškodeného.¹⁸

Záver

Z vybranej aktuálnej judikatúry vo veciach Schrems a Hofsoe, ktorá úzko súvisí s ochranou slabšej strany v prípadoch spotrebiteľských a poisteneckých vecí, vyplýva, že hoci má byť ochrana slabšej strany zabezpečená v čo možno

¹⁷ Pozri rozsudok Hofsoe, body 40 až 43.

¹⁸ Pozri rozsudok Hofsoe, body 44 až 46.

najväčšej možnej miere, neznamená to, že ustanovenia týkajúce sa osobitnej právomoci príslušného súdu sa majú vykladať extenzívne.

Uvedené ustanovenia je potrebné vykladať striktne, v dôsledku čoho dochádza k stanoveniu limitov uvedenej ochrany slabšej strany v spore, aby nedochádzalo k účelovému zneužívaniu uplatňovania týchto ustanovení, ktoré majú túto ochranu slabšej strany zabezpečiť.

V tomto smere možno tvrdenie týkajúce sa účelového zneužívania ustanovení nariadenia do určitej miery prirovnať k výkladovej zásade práva Únie spočívajúcej v zákaze zneužitia práva, za ktoré sa považuje každé úmyselné konanie právneho subjektu, ktorý s cieľom získať výhodu vyplývajúcu z úniovej normy, vytvorí umelým spôsobom podmienky pre jej získanie.¹⁹

¹⁹ Pozri v tomto zmysle napríklad rozsudky Súdneho dvora zo 14.12.2000, Emsland-Stärke, C-110/99, Zb. s. I-11569, bod 38; z 3.3.1993, General Milk Products, C-8/92, Zb. s. I-779, body 21 a 22; a z 11.10.1977, Cremer, 125/76, Zb. s. 1593, body 12 a 21.